

Irodalom- és tudománytörténeti bevezetés: Biblia

BBN-HEB-241

2008. szept. 15.

Bányai Viktória

2. A héber Biblia hagyományozásának története

Maszóra fogalma és története

Szöveg-hagyományozás és szöveggondozás folyamata: technikai kérdések, szofrim, nakdanim, *Maszekhet szofrim*

Tiberiási maszoréták – Ben Aser család és Ben Naftali

Babiloni és palesztinai tradíció tanulságai + hitelesség kérdése (Paul Kahle elmélete)

Maszóra elemei

Könyvek sorrendje (Tb Baba batra 14b)

A szöveg tagolása (parasijot / szedarim, parasa / pizska, paszuk)

Akcentusok (értelmi / teamim, zenei / negina)

Magánhangzó jelölés

Szokatlan ortográfia (pl. nagyobb betű, nun inversum)

Masora parva, masora magna, masora finalis

Szöveggkritika: qere – ketiv, itturé szofrim, tikkuné szofrim

Kéziratok

Holt-tengeri tekercesek (Qumran + Macada, Wadi Murabaat)

Nash papyrus

Geniza töredékek

Kairói Kódex – 895, próféták (Mose ben Aser)

Aleppói Kódex – 10. század első fele, teljes volt, mintakódex (Aron ben Mose ben Aser)

Leningrádi Kódex – 1008, teljes

Pétervári Kódex – 916, kései próféták (babiloni puntuáció!)

British Lib. Or. 4445 – 10. század eleje, Pentateuchos

Erfurti Kódexek – későbbiek, de a Ben Naftali iskolához tartoznak

Nyomtatott héber Biblia

Bombergiana – 1524/5 Velence, Daniel Bomberg nyomdája: Jakov ben Hajim által szerkesztett második rabbinikus Biblia

Benjamin Kennicott (Oxford, 1776-1780)

J. B. de Rossi (Parma, 1784-88)

C. D. Ginsburg (London, 1908-1926)

Kritikai kiadások

BHK³ – 1937, Rudolf Kittel és Paul Kahle

BHS (Biblia Hebraica Stuttgartensia) – 1967-1977, K. Ellinger, W. Rudolph és G. E. Weil

HUB: Hebrew University Bible Project

AJÁNLOTT IRODALOM

Bacher Vilmos, „A masszóra”, in: uő., *Szentírás és zsidó tudomány* (Budapest: Múlt és Jövő Kiadó, 1998) pp. 129-137.

Blau Lajos, *Az óhéber könyv, adalék az ókori kulturtörténethez és a bibliai irodalomtörténethez* (Budapest, 1902; Budapest: Logos, 1996)

Kustár Zoltán, *A héber Ószövetség szövege*. Kézikönyv a Biblia Hebraica Stuttgartensiaéhoz (Debrecen: Debreceni Református Hittudományi Egyetem, 2000)

Leiman, Sid Z., ed., *The Canon and Masorah of the Hebrew Bible*. An Introductory Reader, Vol. I-II. (New York: Ktav, 1974)

Roberts, B.J., „The Textual Transmission of the Old Testament”, in: Anderson, G. W., ed., *Tradition and Interpretation* (Oxford: Clarendon, 1979) pp. 1-30.